

Připomínky veřejné ochránkyně práv

k návrhu vyhlášky, kterou se mění vyhláška č. 177/2009 Sb., o bližších podmínkách ukončování vzdělávání ve středních školách maturitní zkouškou, ve znění pozdějších předpisů

(č. j. předkladatele MSMT-5110/2018-2)

OBECNÁ PŘIPOMÍNKA

Stávající i navrhovaná kategorizace žáků s přiznaným uzpůsobením podmínek pro konání maturitní zkoušky nedostatečně zohledňuje Úmluvu o právech osob se zdravotním postižením (dále jen „Úmluva“), jelikož stěžejním ukazatelem pro kategorizaci žáků je druh postižení – tělesné, zrakové, sluchové, specifické poruchy učení a ostatní znevýhodnění (viz příloha č. 2 maturitní vyhlášky¹). Právní úprava se blíží medicínskému vnímání zdravotního postižení, které vychází ze samotného zdravotního postižení a z něj plynoucích funkčních limitů, namísto sociálního modelu pojetí postižení, který předpokládá Úmluva².

Vzhledem k tomu, že Česká republika je vázána Úmluvou, apeluji na předkladatele, aby uzpůsobil kategorizaci žáků s ohledem na principy a požadavky v ní zakotvené, a posílil tak klientsky zaměřený přístup k žákům se zdravotním postižením. Navíc podotýkám, že v případě, kdy dojde k rozdělení žáků do jednotlivých kategorií či skupin dle míry potřeby pomoci a úprav, nebude nadále třeba zohledňovat a zdůrazňovat samotný druh postižení. Změnou kategorizace by předkladatel navíc posílil změnu stávajícího paradigmatu v celkovém vnímání a nazírání lidí s postižením.

Tato připomínka je zásadní.

KONKRÉTNÍ PŘIPOMÍNKY

1. K bodům 3 a 4 (§ 5 odst. 4)

V souvislosti se změnou délky základní doby trvání didaktického testu (ze 60 na 70 minut) a písemné práce (z 90 na 110 minut) z českého jazyka navrhuji odpovídajícím způsobem upravit ustanovení § 5 odst. 4 zakotvující prodloužení základní doby pro žáky podle § 20 odst. 4 věty třetí školského zákona. V případě didaktického testu z českého jazyka a literatury navrhuji zvýšit prodloužení ze 30 na 45 minut a v případě písemné práce z českého jazyka a literatury ze 45 minut na 60 minut.

1 Vyhláška č. 177/2009 Sb., o bližších podmínkách ukončování vzdělávání ve středních školách maturitní zkouškou, ve znění pozdějších předpisů.

2 Ustanovení čl. 1 Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením publikované ve Sbírce mezinárodních smluv pod č. 10/2010: „Účelem této úmluvy je podporovat, chránit a zajišťovat plné a rovné užívání všech lidských práv a základních svobod všemi osobami se zdravotním postižením a podporovat úctu k jejich přirozené důstojnosti. Osoby se zdravotním postižením zahrnují osoby mající dlouhodobé fyzické, duševní, mentální nebo smyslové postižení, které v interakci s různými překážkami může bránit jejich plnému a účinnému zapojení do společnosti na rovnoprávném základě s ostatními.“

Z podnětů, které dostávám od stěžovatelů, a také z vyjádření odborníků na výuku českého jazyka jako jazyka cizího,³ se opakovaně potvrzuje, že maturitní zkouška z českého jazyka, která je koncipovaná jako zkouška pro rodilé mluvčí, je pro žáky s odlišným mateřským jazykem mimořádně obtížná i se stávající zvýšenou časovou dotací. Z tohoto důvodu považuji za vhodné další prodloužení časové dotace na vykonání zkoušky. Koncepce maturitní zkoušky z českého jazyka jako zkoušky z rodného jazyka je jedním z hlavních důvodů předčasného ukončení vzdělávání žáků cizinců a žáků s odlišným mateřským jazykem (tzv. syndromu drop-out) a je zásadní překážkou v jejich další úspěšné integraci do společnosti.

Navrhovanou změnu maturitní vyhlášky Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen „ministerstvo“) odůvodňuje tak, že je nezbytné v souladu se školským zákonem komplexněji upravit podmínky pro konání maturitní zkoušky osob, které se vzdělávaly ve škole mimo území ČR v jiném vyučovacím jazyce než českém. Obecné prodloužení základní doby trvání didaktického testu a písemné práce ministerstvo označuje za vstřícnější k individuálním potřebám žáků. Ministerstvo v této věci vychází z ohlasů některých středních škol a didaktiků, že vzhledem ke složitosti a délce výchozích textů určitá skupina žáků objektivně nezvládá zadané testové úlohy zpracovat ve stanoveném časovém limitu. Domnívám se, že toto platí o to více pro žáky s odlišným mateřským jazykem. Níže uvedenou změnou lze tak naplnit i jejich individuální potřeby.

Navrhované znění § 5 odst. 4:

„(4) Žákovi podle § 20 odst. 4 věty třetí školského zákona se na jeho žádost prodlužuje doba konání didaktického testu z českého jazyka a literatury o ~~30~~ **45** minut a písemné práce z českého jazyka a literatury o ~~45~~ **60** minut. Při konání didaktického testu má možnost použít překladový slovník, při konání písemné práce překladový slovník a Slovník spisovné češtiny.“

Tato připomínka je zásadní.

2. K bodu 6 (§ 9)

Oceňuji jasné vymezení možnosti používání překladového slovníku pro žáky podle § 20 odst. 4 věty třetí školského zákona. Používání slovníku a čas nutný na překlad zadání úloh však těmto žákům zabere podstatnou část času nezbytného na výpočet příkladů a vypracování testu. Měli by proto mít na vypracování testu více času než žáci, pro které je čeština mateřským jazykem.

Ostatně i ministerstvo v odůvodnění navrhované změny uvádí, že překladový slovník se obdobně již používá u dílčích zkoušek z českého jazyka a literatury. U těchto zkoušek má zároveň žák možnost požádat o prodloužení doby trvání zkoušky. Z toho důvodu by k obdobnému prodloužení mělo dojít i u didaktického testu z matematiky.

³ Např. v průběhu diskuse v rámci kulatého stolu k problematice zkoušek z českého jazyka a žáků s odlišným mateřským jazykem, který proběhl v Kanceláři veřejného ochránce práv dne 21. listopadu 2017. Zápis je dostupný z: https://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/projekt_ESF/00_2017_SEMINARE/ARCHIV_2017/ORZ_KS/11_21/11_21_Zaci_s_odlisnym_materskym_jazyk_a_zkousky_z_CJ_zapis.pdf.

Navrhované znění § 9:

„Didaktický test z matematiky trvá 105 minut. Žákovi, který je žákem podle § 20 odst. 4 věty třetí školského zákona, se na jeho žádost umožňuje při konání didaktického testu použít překladový slovník a **doba konání didaktického testu se prodlužuje o 30 minut.**“

Tato připomínka je zásadní.

3. K bodu 27 (příloha č. 2)

Do přílohy č. 2, kategorie 5 – specifické poruchy učení a ostatní (SPUO), skupiny 1 (SPUO-1) navrhuji výslovně zahrnout žáky s odlišným mateřským jazykem, resp. žáky s jiným rodným jazykem než českým (tento termín se aktuálně používá v příloze č. 1 navrhované změny vyhlášky č. 353/2016 Sb., o přijímacím řízení ke střednímu vzdělávání).

Tzv. akademický jazyk nezbytný pro úspěšné absolvování maturitní zkoušky z českého jazyka, která je koncipována jako zkouška pro rodilé mluvčí češtiny, si žáci s odlišným mateřským jazykem při intenzivní přípravě osvojí nejdříve po 5 až 7 letech.⁴ Žáci, kteří se v uplynulých 8 letech vzdělávali déle než 4 roky na území České republiky, již nejsou žáky podle § 20 odst. 4 věty třetí školského zákona. Přesto se však jedná o žáky se speciálními vzdělávacími potřebami⁵ (dále jen „SVP“) a s ohledem na výše uvedené (ovládnutí akademického jazyka nejdříve po 5 až 7 letech) mohou na vypracování testu nezbytně potřebovat více času než žáci, kteří jsou rodilými mluvčími českého jazyka. Mám za to, že očekávat od žáků s odlišným mateřským jazykem u maturitní zkoušky ve stejném čase stejné výkony jako od rodilých mluvčích odporuje zásadě rovného přístupu ke vzdělávání zakotvené v § 2 odst. 1 písm. a) školského zákona⁶.

Hlavní překážkou při skládání zkoušky z českého jazyka je pro žáky s odlišným mateřským jazykem zejména omezený čas pro práci s dlouhými texty a orientaci v nich. Výslovným zařazením do skupiny SPUO-1 by v souladu s přílohou č. 3 získali na základě doporučení školského poradenského zařízení možnost zvýšení časového limitu zkoušky o 25 % a používání kompenzačních pomůcek.

Navrhované znění přílohy 2 bodu 5.1:

„Skupina 1 (SPUO-1) – žáci se specifickou poruchou učení (např. dyslexie, dysgrafie, dysortografie, dyskalkulie nebo jejich kombinace), žáci s dyspraxií, žáci s narušenou komunikační schopností (např. dyslalie, balbuties, breptavost, dysartrie), žáci, kteří nemohou produkovat řeč po zvukové stránce (sluchová percepce a psaní nejsou znemožněny ani omezeny), žáci chronicky nemocní s cílenou medikací, žáci s lehčími zdravotními poruchami popsány v doporučení školského poradenského zařízení (poruchy pozornosti, projevy hyperaktivity, hypoaktivity, impulzivity apod.), **žáci s jiným rodným jazykem než českým, kteří nejsou žáky podle § 20 odst. 4 věty třetí školského zákona.** Žáci mají obtíže se čtením běžného textu (bez úprav) a s psaním (jak po fyzické, tak po jazykové

4 Blíže viz <https://www.inkluzivniskola.cz/kdo-odkud-prichazi-do-cr/teorie-ledovce>.

5 Blíže viz <http://www.msmt.cz/file/46902/>.

6 Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

stránce); pracují se zkušební dokumentací bez úprav (po formální ani obsahové stránce se neliší od zkušební dokumentace pro intaktní žáky).“

Tato připomínka je zásadní.

4. K bodu 27 (příloha č. 2)

Navrhovaná kategorizace žáků s přiznaným uzpůsobením podmínek pro konání maturitní zkoušky v příloze č. 2 vychází ze základního členění zdravotního postižení. Rozlišuje tedy žáky s tělesným, zrakovým a sluchovým postižením a žáky se specifickými poruchami chování a ostatním postižením. Navrhované znění nezohledňuje skupinu žáků s mentálním postižením.

V případě, že zůstane zachována stávající kategorizace žáků podle postižení (viz obecnou připomínku), považuji za nezbytné její rozšíření o novou kategorii žáků s mentálním postižením, případně výslovné uvedení žáků s mentálním postižením v rámci kategorie žáků se specifickými poruchami učení a ostatním znevýhodněním v rámci bodu 5 (minimálně skupina 1 a 2).

Tato připomínka je zásadní.

5. K bodu 27 (příloha č. 2)

V bodu 5 navrhované přílohy č. 2 se nerespektuje speciálně pedagogická terminologie, která je zavedená a užívaná odbornou veřejností. Považuji proto za vhodné sladit navrhované znění s odbornou terminologií.

Za specifické poruchy učení jsou v návrhu označovány dyslexie, dysgrafie, dysortografie, dyskalkulie nebo jejich kombinace. Dyspraxie, která podle současných definic do specifických poruch učení taktéž spadá,⁷ je bezdůvodně vyčleněna do samostatné kategorie. Samostatně jsou vyčleněny také poruchy pozornosti, projevy hyperaktivity, hypoaktivity, impulzivity, které jsou souhrnně označeny jako „lehčí zdravotní poruchy popsané v doporučení školského poradenského zařízení“. Pro vyjmenované poruchy je ve speciálně pedagogické terminologii užíván obecný termín specifické poruchy chování,⁸ přičemž nevidím důvod, proč by tento termín neměl být použit. Pro oba typy specifických poruch je pak možné využít společný termín specifické poruchy učení a chování. Stejně tak nevidím důvod, proč by měli být žáci, kteří nemohou produkovat řeč po zvukové stránce, vyčleněni jako další samostatná kategorie, když spadají pod kategorii žáků s narušenou komunikační schopností.⁹ Vyjmenované typy narušené komunikační schopnosti uvedené v závorce jsou navíc uvedeny pouze demonstrativně.

7 ŠVAMBERK ŠAUEROVÁ, Markéta, Klára ŠPAČKOVÁ a Eva NECHLEBOVÁ. *Speciální pedagogika v praxi: [komplexní péče o děti se SPUCH]*. Praha: Grada, 2012. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4369-1. s. 25 nebo PROCHÁZKA, Roman. *Teorie a praxe poradenské psychologie*. Praha: Grada, 2014. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-4451-3. s. 157.

8 JUCOVIČOVÁ, Drahomíra. *Specifické poruchy učení a chování*. V Praze: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2014. ISBN 978-80-7290-657-4. s. 40. nebo ŠVAMBERK ŠAUEROVÁ, Markéta, Klára ŠPAČKOVÁ a Eva NECHLEBOVÁ. *Speciální pedagogika v praxi: [komplexní péče o děti se SPUCH]*. Praha: Grada, 2012. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4369-1. s. 20.

9 LECHTA, Viktor a kol. *Diagnostika narušené komunikační schopnosti*. Praha: Portál, 2003. EAN 9788071788010: „O narušené komunikační schopnosti člověka mluvíme tehdy, když se některá rovina jeho jazykových projevů (případně několik rovin současně) odchyluje od zažitých norem daného jazykového prostředí do té míry, že působí

Navrhuji proto bod 5 přeformulovat následovně.

Navrhované znění přílohy 2 bodu 5:

„5 Specifické poruchy učení a chování a ostatní (SPUCHO)

5.1 SKUPINA 1 (SPUCHO – 1)

Žáci se specifickou poruchou učení a chování, žáci s narušenou komunikační schopností, žáci chronicky nemocní s cílenou medikací nebo žáci s lehčími zdravotními poruchami popsanými v doporučení školského poradenského zařízení. Žáci mají obtíže se čtením běžného textu (bez úprav) a s psaním (jak po fyzické, tak po jazykové stránce); pracují se zkušební dokumentací bez úprav (po formální ani obsahové stránce se neliší od zkušební dokumentace pro intaktní žáky).

5.2 SKUPINA 2

5.2.1 (SPUCHO – 2)

Žáci se specifickou poruchou učení a chování, žáci s těžce narušenou komunikační schopností, žáci s poruchami autistického spektra nebo žáci s těžšími zdravotními poruchami popsanými v doporučení školského poradenského zařízení. Žáci mají obtíže se čtením běžného textu (bez úprav) a s psaním (jak po fyzické, tak po jazykové stránce); pracují se zkušební dokumentací bez úprav (po formální ani obsahové stránce se neliší od zkušební dokumentace pro intaktní žáky).

5.2.2 (SPUCHO – 2-N)

Žáci s těžšími formami zdravotních poruch popsanými v doporučení školského poradenského zařízení, žáci chronicky nemocní s cílenou medikací, kteří potřebují vzhledem ke svému znevýhodnění navýšit čas pro řešení zadání zkoušek o 50 %; žáci nemají vážnější obtíže se čtením běžného textu a s psaním (po jazykové stránce), pracují se zkušební dokumentací bez úprav (po formální ani obsahové stránce se neliší od zkušební dokumentace pro intaktní žáky).

5.3 (SPUCHO – 3)

Žáci se souběžným postižením více vadami, žáci s poruchami autistického spektra, žáci s těžkým narušením komunikační schopnosti, kteří mají vážnější obtíže se čtením a porozuměním běžnému textu (bez úprav) a s psaním (jak po fyzické stránce, tak po jazykové stránce). Vzhledem k funkčním důsledkům svého postižení potřebují ke čtení, porozumění čtenému textu, psaní nebo k dalším činnostem souvisejícím s maturitní zkouškou upravenou zkušební dokumentaci a služby asistenta.“

Tato připomínka je doporučující.

6. K bodu 27 (příloha č. 2)

Příloha č. 2 zavádějící kategorizaci žáků s přiznaným uzpůsobením podmínek pro konání maturitní zkoušky obsahuje více způsobů, podle kterých by měli být kategorizováni žáci se souběžným postižením více vadami, přičemž jednotlivé způsoby nejsou v souladu. Tuto nejasnost navrhuji odstranit.

interferenčně vzhledem k jeho komunikačnímu záměru. Může jít o foneticko-fonologickou, morfologicko-syntaktickou, lexikálně-sémantickou, pragmatickou rovinu nebo jejich kombinace.“

Žáci s přiznaným uzpůsobením podmínek pro konání maturitní zkoušky jsou členěni do čtyř kategorií – tělesné postižení, zrakové postižení, sluchové postižení, specifické poruchy učení a ostatní. Pro žáky se souběžným postižením více vadami je v bodě 1.3 jasně stanoveno, že mají být zařazeni do kategorie a skupiny podle toho znevýhodnění, které ve větším rozsahu ovlivňuje jejich práci se zkušební dokumentací. V bodech 3.3, 4.3 a 5.3 jsou však žáci se souběžným postižením více vadami opětovně zařazováni již v konkrétních kategoriích a skupinách. Žáci se souběžným postižením více vadami se podle těchto bodů dostávají vždy automaticky do skupiny 3, což neodpovídá principu stanovenému v bodě 1.3. Zcela jistě totiž může dojít k takovému souběhu postižení, kdy žák bude moci být podle dominantního typu postižení zařazen do skupiny 1 či 2.

Tato připomínka je doporučující.

7. K bodu 27 (příloha č. 3)

Příloha č. 3 definuje konkrétní nástroje uzpůsobení maturitní zkoušky pro žáky s přiznaným uzpůsobením podmínek pro konání maturitní zkoušky. Některá z těchto uzpůsobení jsou současně uvedena již v příloze č. 2 v rámci některých kategorií a skupin žáků, což může být matoucí. Konkrétně se jedná o skupinu ZP-2-14, ZP-2-16, ZP-2-20, ZP-2-26, ZP-2-BR, kde je uzpůsobení ve formě zvětšení písma a převedení dokumentace do Braillova písma. Dále například uvádím skupinu SP-2-N, SP-2-N-A, jejichž uzpůsobení spočívá v prodloužení času o 100 %. Podobně tomu je v případě skupiny SPUO-2-N, u které se předpokládá prodloužení času o 50 %.

Předkladateli doporučuji zvážit, do jaké míry je nezbytné některá z uzpůsobení promítnout již do přílohy č. 2, která se věnuje kategorizaci žáků namísto do přílohy č. 3, která vyjmenovává formy uzpůsobení, nebo až do souhrnného přehledu uzpůsobení podmínek na konci přílohy č. 3. V návaznosti na to poté doporučuji případné sjednocení obou příloh.

Tato připomínka je doporučující.

8. K bodu 27 (příloha č. 3)

Při vyřizování podnětů od žáků se SVP (především v návaznosti na dyslexii, dysortografii a dysgrafii) jsem se opakovaně setkala s námitkami, že v otevřených otázkách v didaktických testech nelze zohlednit SVP pomocí odlišného hodnocení. Tato forma uzpůsobení maturitní zkoušky je přitom běžná při hodnocení písemné práce a ústní zkoušky.

Na znevýhodnění žáků se SVP při testování formou otevřených otázek upozorňuje i odborná literatura. Rukověť autora testových úloh výslovně uvádí, že „tento typ úloh více znevýhodňuje žáky, kteří mají v důsledku zdravotního postižení problémy s grafomotorikou, se souvislým písemným vyjadřováním nebo žáky, kteří trpí specifickými poruchami učení (dyslexie, dysgrafie apod.).“¹⁰

Stávající situace tak odporuje školskému zákonu, konkrétně zásadě zohledňování vzdělávacích potřeb jednotlivce [§ 2 odst. 1 písm. b) školského zákona]. Proto navrhuji umožnit odlišné hodnocení i v případě otevřených otázek v didaktických testech.

10 SCHINDLER, Radek a kol. Rukověť autora testových úloh. Praha: Centrum pro zjišťování výsledků vzdělávání, 2006. ISBN 80-239-7111-5, s. 56. Dostupné z: <http://www.ceremat.cz/rukovet-autora-testovych-uloh-1404034186.html>.

Navrhované znění bodu 5 – Odlišné hodnocení výsledků zkoušky:

„Kritéria hodnocení výsledků zkoušek žáků s PUP MZ jsou shodná s kritérii hodnocení intaktních žáků. Výjimku představují úpravy kritérií pro hodnocení písemné práce, **otevřených otázek v didaktických testech** a ústní zkoušky u některých skupin žáků s přiznaným uzpůsobením podmínek konání maturitní zkoušky (dle vyjádření školského poradenského zařízení a metodického pokynu Centra). Český jazyk v úpravě pro neslyšící a cizí (anglický) jazyk v úpravě pro neslyšící mají z důvodu vynechání poslechu vlastní metodiku hodnocení.“

Tato připomínka je zásadní.

9. K § 27 a § 40 – připomínka nad rámec návrhu

Od jarního zkušebního období 2017 mohou dle informací od ministerstva nově žáci konající příslušnou maturitní zkoušku v učebně po jejím skončení vznést jakékoli námítky k průběhu, které budou zaznamenány do příslušného protokolu.

Domnívám se, že protokoly by po uvedené změně mohly být užitečným zdrojem informací při přezkumu tzv. organizačních incidentů. Ze současného znění maturitní vyhlášky plyne, že protokoly (a tedy i námítky do nich zanesené) sepisují a následně podepisují pouze zadavatel a komisař¹¹ jakožto maturitní funkcionáři. Protokol již nepodepisuje nikdo ze žáků, ani ten, kdo uplatnil námítky proti průběhu zkoušky. Takto nastavená pravidla nesplňují požadavky na náležitosti protokolů stanovené správním řádem.¹² Z toho důvodu navrhuji, aby protokol podepisoval i náhodně vybraný žák ze všech žáků v učebně a osoby vznášející námítky. Takto lze předejít potenciálním sporům o tom, zda žáci námítky vznesli, či nikoli.

Zadavatel by měl rovněž žáky seznámit s důsledky nevznesení námitek proti průběhu maturitní zkoušky (např. oslabení pozice žáka při následném přezkumu organizačních incidentů). Toto poučení by mělo být rovněž v písemné podobě zaneseno do samotného protokolu a podepsáno.

Zpracováním těchto změn do maturitní vyhlášky ministerstvo přispěje k nápravě stávající nevyhovující praxe při přezkumech výsledků maturitní zkoušky, na kterou ochránce opakovaně upozorňuje již od roku 2012. Sám ministr školství na jednání vlády dne 18. července 2018 uvedl, že v určitých věcech je prostor pro zlepšení. Domnívám se, že toto je jedna z nich. Přijetím navrhované změny ministerstvo částečně napraví jeden ze sedmi problematických bodů¹³, na které jsem upozornila vládu podle § 20 odst. 2 písm. a) zákona o veřejném ochránci práv¹⁴.

Navrhované znění § 27 odst. 2:

11 Ustanovení § 27 odst. 2 maturitní vyhlášky.

12 Ustanovení § 18 odst. 3 zákona č. 500/2004 Sb., správního řádu, ve znění pozdějších předpisů: „Protokol podepisuje oprávněná úřední osoba, popřípadě osoba, která byla pověřena sepsáním protokolu, a dále **všechny osoby, které se jednání nebo provedení úkonu zúčastnily**. Odepření podpisu, důvody odepření a námítky proti obsahu protokolu se v protokolu zaznamenají.“

13 Blíže viz <https://www.ochrance.cz/aktualne/tiskove-zpravy-2018/ministerstvo-skolstvi-mladeze-a-telovychovy-porusuje-zakon-pri-prezkumech-maturitnich-zk/>.

14 Zákon č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů.

„(2) Protokol o průběhu maturitní zkoušky v učebně zpracuje zadavatel po ukončení didaktického testu nebo písemné práce v příslušné učebně a předá komisaři bezprostředně po vykonání zkoušky v učebně; protokol podepisuje zadavatel–a, **náhodně vybraný žák v učebně, komisař a ten, kdo uplatnil námitky proti průběhu zkoušky**. Komisař převede protokol do elektronické podoby a prostřednictvím informačního systému Centra jej odešle do Centra.“

Navrhované znění § 27 odst. 4 písm. b):

„(4) Protokol o průběhu maturitní zkoušky v učebně obsahuje ...

b) údaje o průběhu zkoušky v učebně včetně označení učebny, data a názvu zkoušky, času zahájení a ukončení zkoušky, informace o žácích v učebně a počtech odevzdaných záznamových archů, záznamu o řešení mimořádných situací, **poučení o důsledcích neuplatnění námitek proti průběhu zkoušky**, podpisu zadavatele, **podpisu náhodně vybraného žáka v učebně**, podpisu komisaře, **podpisu toho, kdo uplatnil námitky proti průběhu zkoušky, ...“**

Navrhované znění § 40:

„Zadavatel

a) přebírá od ředitele zkušební dokumentaci pro učebnu v bezpečnostním balení, přitom dbá na dodržení bezpečnostních opatření podle § 80b školského zákona,

b) provádí kontrolu přítomnosti žáků v učebně podle prezenční listiny a dokladu totožnosti²⁰) a vede evidenci přítomnosti žáků v učebně v průběhu zkoušky,

c) informuje žáky o podmínkách a průběhu maturitní zkoušky, **včetně práva uplatnit námitky proti průběhu zkoušky a důsledcích jejich neprodleného neuplatnění**,

d) provádí kontrolu přítomnosti asistentů a tlumočnicků,

e) kontroluje, zda žáci mají pouze povolené pomůcky a zda neporušují podmínky řádného průběhu maturitní zkoušky,

f) má k dispozici nejméně jednu sadu povolených pomůcek pro zapůjčení žákům s výjimkou individuálních kompenzačních pomůcek žáků s přiznaným uzpůsobením podmínek pro konání maturitní zkoušky uvedených v příloze č. 3 k této vyhlášce.“

Tato připomínka je zásadní.

10. K příloze č. 8 – připomínka nad rámec návrhu

Za nevyhovující považují stávající formulář žádosti o přezkoumání zkoušky společné části maturitní zkoušky konané formou didaktického testu v příloze č. 8 maturitní vyhlášky. Ve formuláři se totiž v části „Bližší odůvodnění pro podání žádosti o přezkoumání“ výslovně uvádí, že odůvodnění je nutné uvést pouze u žádosti o přezkum tzv. organizačního incidentu a u žádosti o přezkum rozhodnutí o vyloučení z konání didaktického testu. Tato formulace může vést žáky k tomu, aby žádosti o přezkum výsledku didaktického testu (nejčastější předmět žádosti) neodůvodňovali. V případě neodůvodněné žádosti pak ministerstvo zkontroluje celý test bez bližšího zaměření na konkrétní úlohy a námitky žáků.

Takový postup nepovažují za efektivní, u nedostatečně odůvodněných a zmatečných žádostí by mělo ministerstvo žadatele vyzvat k doplnění (kromě situace, kdy je patrné, že žák

skutečně žádá o přezkum celého testu) a následně se náležitě na konkrétní námitky zaměřit a vypořádat se s nimi. Kontrola celého testu bez zaměření pouze na konkrétní úlohy a námitky naopak může vést k prodloužení doby vyřízení žádosti o přezkum a zbytečnému plýtvání personálními a finančními zdroji ministerstva. Výsledkem takové kontroly jsou nadto často formulářově, nepřiléhavě působící odpovědi ministerstva. Z toho důvodu navrhuji do formuláře výslovně uvést variantu žádosti o přezkum výsledku didaktického testu bez konkrétních námitek, kterou žák nemusí odůvodnit, a variantu žádosti s konkrétními námitkami, kterou je třeba odůvodnit.

Při takovém nastavení pak ministerstvo nemusí vyzývat žáka k doplnění, pokud podává žádost o přezkum výsledku didaktického testu bez konkrétních námitek. Naopak v případě přezkumu výsledku didaktického testu s konkrétními námitkami bude žák již ve formuláři veden k tomu, aby své námitky odůvodnil. Sníží se tak počet případů, kdy ministerstvo bude muset žáka vyzývat k upřesnění. Ministerstvo bude vyzývat žáka k doplnění pouze v případě, že jeho konkrétní námitky jsou nejasné.

Tato moje připomínka opět navazuje na dlouhodobou zkušenost veřejného ochránce práv s postupem ministerstva při přezkumech maturitních zkoušek. Přijetím navrhované změny ministerstvo napraví jeden ze sedmi problematických bodů¹⁵, na něž jsem upozornila vládu podle § 20 odst. 2 písm. a) zákona o veřejném ochránci práv.

Navrhované znění přílohy č. 8 (předmět žádosti a bližší odůvodnění):

„Žádám o přezkoumání:

(zakřížkujte)

- výsledku didaktického testu (DT) – **nemám konkrétní námitky***
- výsledku DT – mám konkrétní námitky**
- podmínek při konání DT v učebně, které mohly mít vliv na výsledek DT
- rozhodnutí o vyloučení z konání DT

...

(Odůvodnění je nutné uvést u žádosti o přezkoumání **výsledku didaktického testu s konkrétními námitkami**, rozhodnutí o vyloučení z konání didaktického testu, popř. u žádosti, kdy žadatel podává námitky proti podmínkám při konání didaktického testu v učebně.)

*** Žádost o přezkoumání výsledku didaktického testu bez uvedení konkrétních námitek povede pouze k obecné kontrole testu.“**

Tato připomínka je zásadní.

Brno 23. července 2018

Mgr. Anna Šabatová, Ph.D.
veřejná ochránkyně práv

15 Blíže viz <https://www.ochrance.cz/aktualne/tiskove-zpravy-2018/ministerstvo-skolstvi-mladeze-a-telovychovy-porusuje-zakon-pri-prezkumech-maturitnich-zk/>.